

**Grönare städer
genom stärkt lokal
klimat- och
miljömakt**

Centerpartiet

Inledning

Städerna fortsätter att växa globalt. Men utan konkret politik, som utgår från de större städernas förutsättningar, riskerar även deras miljöpåverkan att växa. Gröna, täta och stora städer gör det möjligt att leva ett miljövänligt och hälsosamt liv. Gröna städer och världens modernaste landsbygd kan leva tillsammans. Faktum är att de är beroende av varandra och att båda behövs om vi ska klara klimatomställningen.

Beslut om viktiga vardagsfrågor måste tas närmare de som berörs av dem. Lokala lösningar för hållbarhet bygger på ett lokalt engagemang. Korta beslutsvägar, lokala initiativ och växande småföretag är avgörande för att göra våra städer grönare.

Kommuner och regioner som vill gå före i klimat- och miljöarbetet ska kunna göra det. Det kan handla om att införa ekonomiska styrmedel såsom trängselskatter, differentierade parkerings- och miljöavgifter, eller andra lokala miljö- eller trafikregler. Det ska vara tillåtet att utforma regler och avgifter efter miljöprestanda och få behålla de intäkter som dessa ger. Att styra parkeringsavgifter kan minska trafiken och att kunna förbjuda biltvätt på gatan kan ha stor betydelse för att begränsa kemikalier i dagvatten, för att nämna några exempel.

I den gröna staden är närheten till, och tillgången av, grönområden central. Grönare städer, med många träd och närhet för medborgarna till grönområden, bidrar till att förbättra livskvaliteten, luftkvaliteten och folkhälsan. De reglerar också temperaturen, dämpar buller och oljud, förbättrar avrinningen vid kraftig nederbörd och stärker förutsättningar för bin och andra livsviktiga pollinatörer. Tillgången till grön- och naturområden kan också gynna den lokala besöksnäringen.

Gröna städer kräver mer än bara parker. De behöver också gröna tak, planteringar och så kallade gröna korridorer, som binder samman stadens grönområden. När städer växer ökar ofta andelen hårdgjorda ytor, som gator, parkeringar och trottoarer. Det påverkar vattenavrinningen negativt. Vi måste bli bättre på att ta in sådana effekter på så kallade ekosystemtjänster i planprocessen.

För att städer ska kunna fortsätta att växa hållbart – för att fler miljövänliga bostadsområden ska kunna byggas och fler företag startas – måste tillgången till klimatsmart och leveranssäker el säkras. Det kräver ökad elproduktion i städerna, till exempel genom kraftvärme, vindkraft och solceller på taken, utbyggda elnät samt smartare och mer effektiv elanvändning.

Hållbara transporter är en förutsättning för att göra städerna grönare. Då krävs styrmedel för att gynna exempelvis bildelning och cykling. Cykel behöver i större grad räknas som ett transportslag jämte bil, båt, flyg och tåg och få resurser i nationella infrastruktursatsningar. För att fler ska välja att gå och cykla är säkerheten viktig. Gång- och cykelbanor, korsningar, trafikregler och trafiksignaler måste anpassas till cyklisternas och fotgängares skilda villkor. Ökad cykling minskar miljöpåverkan och främjar människors hälsa. Att satsa på fler och säkrare cykelvägar som byggs lokalt och regionalt, med god samordning över kommungränser, och att bygga säkra cykelparkeringar i anslutning till kollektivtrafik är samhällsekonomiskt lönsamt.

Sverige behöver gröna städer för att klara klimatomställningen, anpassa oss till klimatförändringarna och erbjuda människor ett gott liv. För att göra våra städer gröna krävs: 1) fler grönområden, 2) utökad elektrifiering och 3) hållbara transporter.

Handlingsplan för grönare städer – Centerpartiets förslag

Gröna städer med hög biologisk mångfald och fler grönområden

Centerpartiet vill förena stadens puls med gröna, rofyllda miljöer. Därför vill vi slå vakt om grönområden och den stadsnära naturen. Grönare städer, med många träd och närhet för medborgarna till grönområden, bidrar till att förbättra livskvaliteten, luftkvaliteten, reglerar temperaturen, dämpar buller och oljud, förbättrar avrinningen vid kraftig nederbörd och stärker förutsättningar för bin och andra livsviktiga pollinatörer.

Många insatser utförs av offentliga aktörer men bidragen från civilsamhället och näringslivet är på framväxt. Centerpartiet anser att detta är en positiv utveckling och vill särskilt se att näringslivet får en starkare och naturligare roll i arbetet för den biologiska mångfalden, precis som de har i frågan om klimatutsläppen. Åtgärder för att stärka den biologiska mångfalden behöver även komma in tidigare i arbetet med stadsplanering. Det ska vara en självklarhet att ytor som det offentliga förfogar över brukas och används på ett sätt som gynnar den biologiska mångfalden. Många infrastrukturmiljöer, såsom vägkanter, banvallar, stationsområden, trädskryngzoner, bangårdar och flygplatser har stor potential att utgöra attraktiva miljöer och spridningsvägar för exempelvis pollinatörer.

Centerpartiet vill:

Ge varje invånare närhet till grönska

Centerpartiet vill införa ett etappmål för hur nära varje medborgare ska ha till grönområden. Vi behöver nationella målsättningar som Sveriges kommuner får anpassa till lokala förhållanden. Vi vill se 3-30-300-regeln som norm för att alla boenden i städer nära till träd och grönområden. Det innebär att alla ska kunna se minst tre träd från sitt hem, sin skola och sin arbetsplats, stads kvarter ska täckas av minst 30 procent träd (krontäckningsgrad), och invånarna i städerna ska ha som längst 300 meter till ett grönområde. Krontäckningsgraden talar om hur stor andel av en yta som skuggas av trädkronor och detta har visat sig vara ett användbart redskap för att räkna ut värdet av de ekosystemtjänster som våra träd bidrar med. Genom att skapa mer lummiga stadsdelar uppmuntras människor att vara utomhus, vilket i sin tur främjar den sociala hälsan.

Att staden ska grönska och gräsmattorna blomma

För att öka städernas grönområden vill Centerpartiet att antalet träd i städerna ska fördubblas och varje fällt träd ska ersättas med minst två nya. Vi vill också uppmuntra kommuner att låta gräsmattorna blomma i sommar. Genom att lämna utvalda grönytor längs gång- och cykelstråk oklippta kan kommunerna bidra till fler ängsliknande miljöer för stadens pollinerare, vilda bin, humlor och fjärilar.

Använda stadens tak för grönska och biologisk mångfald

Taktytor bör betraktas som en viktig resurs för energiproduktion, dagvattenhantering och ekosystemtjänster. Redan idag finns innovativa lösningar inom stadsbyggnad som främjar fler gröna tak och väggar, insatser för att stärka pollinatörers förutsättningar i och kring städer, samt åtgärder för att restaurera och återställa nedgångna naturområden. Centerpartiet vill utveckla stadsnära gröna tak och hög biologisk mångfald. Gröna tak har stora fördelar. De fungerar som en isolerande verkan för inomhusmiljön, taken har positiva effekter på dagvattenhantering och kan filtrera föroreningar vid upptag av regnvatten. Taken reducerar luftföroreningar, främjar den biologiska mångfalden och verkar bullerdämpande.

Uppmuntra till tätortsnära betesdjur som ett hållbart och uppskattat alternativ till manuell slyröjning.

Ett kostnadseffektivt sätt att stärka den biologiska mångfalden i och runt storstäderna är att låta betesdjur – kor, får, getter och hästar – beta i den tätortsnära naturen. Naturliga betes- och hagmarker är hemvist för en rik biologisk mångfald. Så många som 20–30 olika arter av växter kan finnas inom en och samma kvadratmeter, men de är på tillbakagång, inte minst kring städerna. Genom att låta betesdjur ströva någorlunda fritt i städernas park- och grönområden bidrar de till en större artrikedom, en mer naturlig slyröjning utan utsläpp och oljud, och skapar även ökad trivsel för både boende och besökare i området. Det är också ett smart sätt att knyta ihop städer med den omgivande landsbygden genom att lantbrukare kan hyra ut djuren till kommunen delar av året, anpassat till de förutsättningar och behov som finns.

Se över plan- och bygglagen för mer biologisk mångfald i staden

Centerpartiet vill stärka arbetet för en ökad biologisk mångfald i stadsmiljön och anser därför att plan- och bygglagen (PBL) bör ses över för att stärka ekosystemtjänsternas roll i stadsplaneringen. Vi vill också se över detaljplaneinstrumentet för att ta hänsyn till möjligheten att bygga tätare, högre och i trä. För att snabba på detta arbete vill Centerpartiet ge Boverket ett sådant uppdrag.

Utökad elektrifiering av Sveriges storstadsområden

I städernas gröna omställning är tillgång till el och ett robust elsystem en förutsättning. Sveriges storstadsregioner måste klara av utmaningen att producera tillräckligt med el och effekt, och att distribuera den där det efterfrågas och när den efterfrågas. För att möjliggöra en sådan utveckling krävs nära samverkan mellan politik, myndigheter och näringsliv på både nationell, regional och kommunal nivå. Vi behöver snabba på utbyggnaden av elnäten, öka den lokala elproduktionen och flexibiliteten i elsystemet och stärka möjligheterna till lokal lagring av el.

Centerpartiet vill:

Att alla, oavsett bostadsform, ska kunna bli solelsproducenter

Vi vill att det ska bli möjligt att köpa andelar i mikroproduktion av el även om du själv inte bor på en gård eller i en fastighet där solcellerna är belagda och räkna av det på elräkningen. Vi tycker att andelsägare i större solelsanläggningar ska ges samma villkor som villaägare. Det skulle innebära att om du bor i en lägenhet och inte har tillgång till ett eget tak men äger andelar i en solpark ska du undantas från energiskatt för den produktion som motsvarar hushållets egen förbrukning under samma timme. Vi tycker även att de som investerar i solvärmeanläggningar och de som köper en andel i en solpark bör kunna utnyttja avdraget för grön teknik.

Slopa solskatten

Genom att slopa solskatten – skatten på solen för egen användning – kan vi med små medel få till en stor utbyggnad av solenergi för egen konsumtion och dessutom minska trycket på elnätet. Idag finns ett skatteundantag för viss egenproducerad el, men eftersom undantaget har ett tak är konsekvensen att för få investeringar görs, eller att man helt enkelt undviker att bygga ut den fulla solcellspotentialen. Att bygga mer solceller i staden kan också stärka motståndskraften och öka vår beredskap. De fastigheter eller hushåll som har solceller i kombination med energilagring och teknik för att bedriva ö-drift, det vill säga att elsystemet kan drivas och fungera i ett lokalt avgränsat område, kan bli viktiga i händelse av ett större strömavbrott.

Öka flexibiliteten i elsystemet

För att minska effekttoppar i storstäder är utvecklingen mot ett smart elsystem viktigt. Ett smart elsystem är mer än bara el-utbud och efterfrågan, här kan alla vara både konsumenter och producenter. En elbil kan till exempel både konsumera el när den laddar batteriet och

bidra med el till nätet när behovet är högt. Centerpartiet vill möjliggöra ett smartare elnät och en mer flexibel användning genom att bland annat utvidga det gröna avdraget, som ger rätt till skattereduktion för investeringar i klimatsmart teknik, till att inkludera smarta applikationer som möjliggör för hushållen att kunna styra sin elanvändning och därmed också sin el-faktura. Det kan handla om att tvättmaskinen automatiskt slås på vid lunchtid istället, när efterfrågan på el är lägre.

Effektivare användning av el

Det är viktigt att investeringar i det befintliga bostadsbeståndet styr mot ökad hållbarhet och minskad klimatpåverkan. Detta leder också till bättre boendemiljöer. Stora energibesparingar kan till exempel uppnås genom modernare ventilation och val av belysning. Centerpartiet anser att energideklarationerna ska reformeras så att de faktiskt styr mot minskad energianvändning. Vi vill också bredda det gröna avdraget till energibesparande åtgärder. Centerpartiet vill också att EU inför ett energieffektiviseringsmål om 50 procent till år 2030.

Förse offentliga byggnader och p-platser med solceller och gröna tak

Stadens tak ska ses som en strategisk resurs för elproduktion, dagvattenhantering och ekosystemtjänster. Det kan handla om att klä dem med solceller, med planteringar eller med gröna takterrasser. Centerpartiet vill se nationella målsättningar, riktlinjer och vägledningar för hur Sveriges städer bättre ska utnyttja sina taktytor. Centerpartiet vill att alla nya offentliga byggnader planeras för att bättre än idag kunna bidra till stadens lokala elproduktion, dagvattenhantering och ekosystemtjänster. Det kommer ge fler gröna tak i Sveriges storstäder och bidra till att hantera el-situationen i städerna.

Öka den lokala elproduktionen – bygg mer vindkraft till havs

Havsbaserad vindkraft har en enorm potential att förse Sveriges storstadsregioner med mer förnybar el. För att öka intresset för kommunerna att etablera vindkraftsparker är det viktigt att skapa ett ersättningssystem som ger kommunen starka incitament att acceptera anläggningens placering. Vindkraft, precis som all energiproduktion, kan mötas av lokalt motstånd. Därför är det avgörande att de företag som bygger vindkraftsparker känner ett stort ansvar att samråda med kommun och närboende för att skapa bästa möjliga förutsättningar för en utbyggnad. Flertalet kommuner är tydliga med att de vill fortsätta att skapa förutsättningar för energi- och klimatomställningen, men att för att en sådan utveckling ska vara möjlig måste den lokala ersättningen öka kraftigt.

Stärka bi kraftens roll i energisystemet

Förnybar biokraft – el skapad av biobränslen i kraftvärmeverk – producerade cirka 13 TWh under föregående år. Det motsvarar nästan tio procent av vår totala elproduktion, men det finns stor potential att öka produktionen från biokraft genom nya investeringar och genom att nyttja den betydande outnyttjade kapaciteten biokraft som finns i systemet. Biokraftens fördelar är många. Den kan användas för att tillhandahålla effekt när den bäst behövs, under kalla vinterveckor med stort elbehov och lägre tillgång på vindkraft. Biokraften är planerbar, hållbar och kan göra stor skillnad tätortsnära, där effektuttaget är högt. Enligt Svenska Kraftnätets redovisning den kallaste dagen i februari utnyttjades endast 46 procent av den tillgängliga kapaciteten. Nästa vinter vill Centerpartiet öka nyttjandet av biokraften betydligt. Centerpartiet vill därför slopa skatten på bio-oljor för uppvärmning och utreda ytterligare incitament som gör att vi kan öka produktionen och nyttjandegraden av biokraften för att öka den planerbara elproduktionen.

Hållbara transporter för Sveriges storstäder

Transporterna är en av klimatpolitikens stora utmaningar. Mobilitet och transporter är grundläggande för att en storstad ska kunna fungera. Både inom staden, men också i kontakt med andra delar av landet och övriga världen. Invanda mönster behöver brytas och ny klimatsmart teknik måste ges en självklar plats i vardagen. Innovativa och hållbara lösningar behövs för att möjliggöra sätt att elektrifiera transporterna och öka andelen resor med cykel och kollektivtrafik. I Stockholm står exempelvis vägtransporterna för nära 40 procent av utsläppen av koldioxid. Därför är det viktigt att transportsektorn lyckas med effektivisering och omställning till el och förnybara drivmedel.

Centerpartiet vill:

Halvera trängselskatten för elbilar

Centerpartiet vill reformera trängselskatterna. Idag betalar en utsläppsfri elbil lika stor avgift som personer som kör fossildrivna bilar. Det vill Centerpartiet ändra på för att ytterligare stimulera introduktionen av nollutsläppsfordon i staden. Vi föreslår att trängselskatten reformeras så att halva avgiften avser trängsel och den andra halvan avser utsläpp och miljöpåverkan. Det leder till att elbilar, biogasbilar och vätgasbilar endast betalar en avgift för trängsel, det vill säga halv avgift. Vi vill också att rådighet över trängselskattens utformning blir en kommunal eller regional fråga.

Möjliggöra laddning av bilen genom lyktstolpen

Vi behöver fler laddpunkter i våra städer. Ett exempel på hur transport- och energisystemet kan samverka är genom att belysningsnätet skulle kunna utnyttjas för att ladda elfordon. Att lyktstolpar förses med eluttag. I London räknar man med att det redan nästa år finns över 1 000 laddstolpar i lyktstolpar. Det är också mer resurseffektivt eftersom man slipper dra ny el, då elen redan är framdragen. Kommuner bör mer dra nytta av denna infrastruktur för att möjliggöra laddning från lyktstolpar.

Skapa incitament för laddplatser i flerfamiljshus

Försäljningen av elbilar ökar explosionsartat och inom några år kommer kostnaden för en ny elbil att vara lika låg som för en fossildriven bil. Allt fler elbilar kommer dessutom att komma ut på andrahandsmarknaden. Idag är det framförallt villaägare som har störst möjlighet att skapa laddplatser intill bostaden. För att tillgången till laddning av elbilar ska bli jämlik behövs fler incitament skapas för att stimulera att allmännyttiga bostadsbolag och bostadsrättsföreningar anlägger fler laddplatser.

Underlätta för bildelning

Idag saknas en enhetlig definition av bilpooler vilket gör det svårt att stödja denna utveckling i lagstiftning, upphandling och parkeringsregler. Det måste vi ändra på, varför Centerpartiet uppmanar regeringen att snabbt ta fram en juridiskt gångbar definition av bilpooler. Frågan är redan utredd, men regeringen fortsätter tyvärr att dra benen efter sig.

Förbättra förutsättningarna för cykling

Centerpartiet vill snabba på arbetet för att skapa ett sammanhängande cykelvägnät i våra största städer. Vi behöver cykelanpassa motorvägar och säkerställa att cykling prioriteras i infrastrukturplaneringen som ett eget trafikslag gentemot andra. Alla nya vägar som byggs ska, som utgångspunkt, byggas med en tydlig anpassning för cykling.

Stärka den lokala klimatmakten - återinför rätten till miljöbilspareringar för de bästa bilarna

Centerpartiet har sedan länge drivit frågan att kommuner ska ha rätt att differentiera parkeringsavgifter efter fordonstyp, och stimulera de mest klimateffektiva fordonen. I klimathandlingsplanen, som är den plan för hur klimatarbetet ska bedrivas kommande mandatperiod som regeringen måste presentera, avser man att se över möjligheten att öka kommunernas möjligheter att använda sig av parkeringsprissättning i klimat- och trafikstyrande syfte. Till exempel så att kommuner kan differentiera parkeringsavgifter för miljöbilar och använda parkeringsavgifter i klimatstyrande syfte.

Dessutom bör rådande parkeringsnormer ses över så att människor och företag själva, snarare än politiker, får besluta om sitt behov av parkeringsplatser och att parkeringsplatser i ökad utsträckning prissätts utifrån efterfrågan. Krav på att ett visst antal parkeringsplatser ordnas när bostäder byggs kan också ersättas med krav på klimatsmarta transportlösningar som kombinerar exempelvis kollektivtrafik, hyrcykel och bilpooler utifrån aktuella behov. Vid nybyggnation ska det ställas krav på att en viss andel laddplatser tillhandahålls för att möjliggöra för laddbara bilar. Det är viktigt för möjligheten att köpa elbil.